

Projektarbeten

Vad du behöver komma ihåg

Att använda andras material

- Bilder, kartor, böcker, tidningsartiklar, musik och videofilmer är skyddade av upphovsrätten

Att kopiera och lägga till andras verk till det egna arbetet kräver vanligtvis tillstånd av upphovspersonen

Vad kan jag använda

Man får fritt använda

1. Information, idéer, fakta och ämne

- Om man använder sina egna ord
- Kom ihåg källkritik!

2. Användning av citat

- T.ex. ta citat ur någon annans text om det hänger ihop med och fyller en verklig funktion för den egna texten
- Kom ihåg att hänvisa till upphovspersonen och källan

Vad kan jag använda

3. Verk som inte är skyddade av upphovsrätt
- När skyddstiden har gått ut
 - Lagar, förordningar, myndighetsbeslut

4. Länkning

- Direktlänkar till den ursprungliga öppna webbplatsen
- Inbäddning av en video i det egna projektarbetet

Kontrollera om det är tillåtet eller skaffa en licens för visning i klassen (t.ex. en CC-licens)

Vad kan jag använda

5. Många olika typer av tillstånd ger möjligheter
- Skolans skolkopieringsavtal med Bonus Copyright Access (bild, noter och text)
 - Upphovsrättsorganisationernas andra avtal och licenser (exempelvis MiM-avtalet för musik och skolbandningsavtalet för tv-program)
 - CC-licenser
 - Att söka tillstånd direkt från upphovspersonen

En källa måste vara laglig, det vill säga att delning, publicering och spridning sker med upphovspersonens tillstånd.

Användning av bilder i projektarbete

- Möjligt med skolans kopieringsavtal med Bonus Copyright Access
- Kan vara tillåtet genom en CC-licens
- Bilder där skyddstiden inte längre gäller får fritt användas
- Bilder man tagit själv
- Bilder du fått tillstånd av upphovspersonen/fotografen att använda

Kom ihåg att alltid ange bildens upphovsperson eller fotografens namn.

Att lägga musik till projektarbete

- Det krävs tillstånd av musikens upphovspersoner och rättighetshavare
- Tillstånd att få använda musik kan man få från Stim, Sami och Ifpi (MiM-avtalet).
- På nätet finns CC-licensierad musik som man kan få använda
- Man får fritt använda musik man gjort själv

Kom ihåg att alltid ange upphovspersonens namn.

Användning av text i projektarbete

- Att lägga till tidningsartiklar, tabeller och textsnuttar till arbetet
 - Möjligt enligt skolans skolkopieringsavtal med Bonus Copyright Access
 - Både från nätet och från böcker och andra publikationer
 - Man får alltid använda information
 - Kom ihåg att använda dina egna ord
- Se till att källan är tillförlitlig

Kom ihåg att hänvisa till källan!

Källhänvisning

- När du använder material som andra gjort eller citerar ur en annan persons verk, hänvisa till upphovspersonens namn och källan där du hittade verket.

Källhänvisning

- Intervju:
 - Den intervjuade personens namn och datumet för intervjun.
- Bild eller text från en bok:
 - Upphovsperson/personer. Publikationsår. Bokens namn. Förläggare.
- En bild tagen från nätet:
 - Fotografens namn och adress till webbsidan.
- Information tagen från nätet:
 - Upphovsperson. Titel. Webbadress. Datum då informationen togs.

Skolkopieringsavtalet med Bonus Copyright Access

- Elever och lärare får kopiera
 - Svenskt och utländskt material
- Fotokopiering eller skanning
 - Bilder, noter och texter
 - 15 %, högst 15 sidor/publikation/elev/
halvår
- Utskrift eller digital kopiering från nätet
 - Bilder, noter och texter
 - Högst 15 A4-sidor/publikation/elev/halvår

Kom ihåg att alltid ange källan!

Hur kopior som gjorts med stöd av skolans skolkopieringsavtal får delas

Material som kopierats med stöd av skolans skolkopieringsavtal får delas mellan lärare och elever i undervisningsgruppen. T.ex.

- dela ut papperskopior
- mejla
- projicera materialet i samband med undervisningen
- lägga upp materialet på skolans slutna nätverk dit endast skolans personal, elever och vårdnashavare har access.

CC-licenssymboler

= upphovspersonen ska erkännas/namnges

= ingen bearbetning av verket får ske

= endast icke-kommersiell användning av verket är tillåten

= verket får delas på nätet men bara under samma licenstyp

Innan du använder material under CC-licens, kontrollera på vilka villkor upphovspersonen har tillåtit användningen.

Olika typer av CC-licenser

CC BY	erkännande
CC BY-SA	erkännande – dela lika
CC BY-ND	erkännande – inga bearbetningar
CC BY-NC	erkännande – icke kommersiell
CC BY-NC-SA	erkännande – icke-kommersiell – dela lika
CC BY-NC-ND	erkännande – icke-kommersiell – inga bearbetningar
CC0	Public Domain – fri för kommersiell användning - erkännande behövs inte

När du använder CC-licensierat material

- Licenssymbolen och upphovspersonen ska läggas till det egna arbetet
- Länk till det ursprungliga verket, om det är möjligt
- Lägg även till en hänvisning till upphovsrätt (copyright notice) och en friskrivningsklausul (disclaimer), om en sådan anges i samband med CC-materialet